

MEYDAN OKUMA OLARAK FELSEFE*

Philosophy as a Challenge

Prof. Dr. Cengiz Çakmak

Öncelikle yeni eğitim öğretim yılınız hayırlı olsun. Umarım bilgelik, sevgi ve barış dolu bir dönem geçiririz. Umarım bol bol tartışma yaparız, bol bol argümanlarla birbirimizin görüşlerini yoklarız.

Açılış dersleri olağan konuşmaların yapıldığı dersler değildir. Umarım ki, benden sonra bu açılış konuşmaları bir gelenek haline gelir. Umarım ki, Türkiye'nin en köklü felsefe bölümündeki açılış dersleri Türkiye'deki toplumun, devletin, ülkeyi yönetmeye çalışanların da kulak verdiği konuşmalar olur. Açılış dersleri kendi içlerinde bir takım katmanlara ayrılır. Tabii ki, birinci sınıfa yeni başlayan öğrencilerimiz var. Onlarla, kısaca felsefenin nelğini konuşacağız. Ama esas olarak günümüz dünyasının kavranışına giriş yapmak durumundayız. Öyle ki, yüzyılımızın en önemli özelliği, dehşet yüzyılı olarak başlamasıdır. Bu yüzyılın dünyasına üniversite olarak, felsefe olarak, nasıl bir felsefi meydan okuma sergileyebiliriz.

Meydan okuma olarak Felsefe

Felsefe her şeyden önce bir meydan okumadır. Felsefenin birkaç simasıyla giriş yapalım. Bunlardan biri, ilk filozof olarak sayılan Miletoslu Thales'dir. Miletoslu Thales'e yapılan bir atıftan dolayı filozoflarla ilgili bir beceriksizlik fıkrı ortaya çıkmıştır. Neden? Çünkü Miletoslu Thales gökyüzündeki cisimleriyle ilgili araştırma yaparken önündeki su birikintisini görmemiş ve suya düşmüş. Bunun üzerine Miletoslu kızlar ona gülmüşlerdir. Evet, Miletoslu kızlar hala var mı bilmiyorum, ama toplum bize zaman zaman gülecektir. Ancak, Thales'in yaptıklarını kısaca şöyle özetleyebiliriz. Evet, Thales suya düşmüştür, ama gökyüzündeki cisimlerin neler olduklarını ve nasıl hareket ettiklerini anlamaya çalışıyordu. Bu anlamda bir yön bulma, yani denizde yön bulma ve sayahat etme kitabı hazırlamıştır.

Thales'in bir özelliği daha var: Doğayı gözlemleyerek, ay tutulması gibi durumların gelecekte hangi zamanlarda gerçekleşebileceğini, hesaplar yaparak ön görmüştür ve bu anlamda da becerikli bir kişi olarak, bugünkü anlamı başka olmakla beraber, spekülasyon yapmıştır. Eski Yunancasıyla theoria yapmıştır, olup biteni geleceğe dönük olarak anlamıştır. Kaldı ki, Thales'in diğer iki özelliği şunlardır: iyi bir mühen-

* İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü 2015/2016 Eğitim ve Öğretim Yılı Açılış Konuşması.

distir, beceriklidir ve o dönemin politik dünyasında politik tavır almış kişilerden biridir.

Felsefe öncelikle araştırmak, sorgulamak, neyin ne olduğunu anlamaya çalışmak ve duru bir mantıkla argüman üretmektir. Ama aynı zamanda bu argümanları biz toplumsal bir varlık olarak, toplumda sözü olan bizler olarak, toplumdaki olaylara karşı da sorgulamamızı, yargılamamızı göz önünde bulundurarak yapmak durumundayız. Bu anlamda filozof hakikati arayan kişi olmasıyla beraber, yaşayan ve eyleme geçen de bir kişidir. Eyleme geçmek, yalnızca gözlenebilen bedensel eylemler yapmak değildir. Eyleme geçmek, fikri, politik anlamda dünyanın şu anki durumuyla ilgili değer yargılarını eleştirel gözle ele alabilmektir. Bakın, şu an dünyada 1.2 milyar insan açlık sınırının altında yaşıyor. Dünyada pek çok insanın içme suyunu bırakın, suya erişim imkanı yoktur. Şöyle ki, Sahra altı ülkelere bakın yani Libya'ya bakın. Cezayir, Tunus'un altındaki kuşağa bakın; şu an ulaşım araçları ve enerji sektörü için en çok petrol çıkartılan yerlerden biri haline geliyor. Ama aynı zamanda bu ülkelerde insanlar için hayati önem taşıyan suya erişim yok.

Giriş gözlemleri olarak ele aldığımız bu konu insanın ve insanlığın bu yüzyıldaki haline ilişkin belirgin örneklerden biridir. Felsefe soruyla ve problemle başlar. Felsefenin soruları ve problemleri diğer alanların soruları ve problemlerine benzemez elbette. Her şey felsefede değildir. Ama felsefe paradoksun olduğu yerde kendini gösterir. Nedir paradoks? Mesela günümüzde bir paradoks yaşanıyor: Mülteci sorunu. Mülteci sorununa yakından bakıldığında, nedir altında yatan şey? Bu, dünyadaki iktisadi eşitsizliktir. Bu eşitsizliğin kaynağı, ciddi anlamda gelişmiş dediğimiz ülkelerin göç veren bölgelerdeki etkinlikleriyle ortaya çıkmaktadır. Gelin görün ki, oradaki mülteciler adaletsiz koşullardan, savaş koşullarından kaçmak için bu yıkımı getiren batılı ülkelere gidiyorlar. İşte paradoks buradadır. Bir yanda yıkımı getiren zihniyet orada, öbür tarafta ise o sefillikleri yaşayan insanlar, o acıları yaşayan insanlar batının güvenliği altına girmek istiyorlar. Nerede paradoks varsa orada felsefe vardır.

Şimdi felsefeye girişi bir adım daha ileriye götürelim. Felsefenin kendisiyle başladığı terimi söylüyorum. Ne var Miletos kentinde? Miletos kentinin özelliği bir şehir olmasıdır. Felsefe şehirde ortaya çıkan bir düşünme tarzıdır. Şehir demek benden farklı olan başkasıyla karşı karşıya gelmem demektir. Şehir demek meydan demektir, *agora* demektir eski Yunancasıyla, sorun demektir. Meydan, kamusal bir alandır. Kamusal alan, fikirlerimizi açık seçik olarak söylediğimiz, karşımızdakiyle tartışabildiğimiz bir alandır. Bu alanda felsefe, diyalogla iç içe gelişen tartışmayla birlikte başlar. Felsefe her şeyden önce kavramları yerli yerine koyarak tartışmaktır.

Sokrates diyor ki, sorgulanmamış bir hayat yaşanmaya değer. Neyi sorgulayacağız? Sorgulamamız gereken şey şu: zaten dünya şu anki hukuki, felsefi alanda kurulmuştur. Doğa hakkındaki görüşlerimiz, bilim hakkındaki görüşlerimiz, teknoloji hakkındaki görüşlerimiz belli bir felsefi alanda kurulmuştur. Yani şu an yaşadığımız

dünya insanlar tarafından kurulmuş bir dünyadır. Sorguladığımız şey işte bu felsefi anlamda kurulmuş olan dünyadır. Her felsefi anlamda kurulmuş olan, olumlu olma anlamına gelmez. Zaten felsefi anlamda kurulmuş olanı yine felsefi anlamda sorgulamak gerekir. Bunun anlamı: insanların yaptığını, insanların iradesiyle ortaya koyduğu kurumları ve kuruluşları yine kendi irademizle sorgulamaktır.

Şu anki insanlık problemlerinden bir tanesi, adalet problemidir. Adalet problemi felsefenin en temel, en arkaik problemlerinden bir tanesidir. Nedir adalet? Her birimizin adalet hakkında görüşleri vardır; bir yerlerden devşirdiği görüşleri vardır. Felsefe işte bu adaletle ilgili görüşlerimizi doğru düzgün, duru bir mantıkla tartışmaktır. Evet, başka bir dünya mümkündür. Başka dünyanın mümkünlüğü ancak felsefi sorgulamayla ortaya çıkar. Bizim karşımıza, Platon'dan bir örnek verecek olursak, modern bir mağara çıkmıştır. Biz modern bir mağarada yaşıyoruz. Bu mağara, bizim düşünmemizi istemiyor. Bizim düşünen varlıklar olmamızı istemiyor. Bu modern mağarada bir medya var. Medyanın filozofları var. Onların ortaya koyduğu görüşler var. Adı üstünde, uzman denen bir takım kişiler var. Uzman kişiler belli fikirleri ortaya koyuyor. Bizim de bunları benimsememizi istiyor. İşte felsefe ortaya konulan her fikri, insanlar tarafından meydana getirilmiş her fikri eleştirmeden ve sorgulamadan geçirmektedir. O fikirler sağlam dahi olsa, bir kere daha yüklenin bakalım. Çürükse yıkılır. Çürük değilse onun üzerine düşünmeye başlarız. Bu anlamda yine Platon'dan dayanaklanarak diyoruz ki, filozof 'budalalık' ile 'tanrısallık' arasında kalmış bir varlıktır. Budalalık tanımı gereği her şeyi bildiğini zanneden kişiye hastır. Filozoflar her şeyi bilen insanlar değildir. Filozofun temel sorusudur bu, başka alanlarda olmayan bir sorudur bu: bilgi nedir, hakikat nedir? Bu soruyu filozoftan başka soran yoktur. Bilgi nedir? ve hakikat nedir? Felsefe yapmak, bunun peşinde koşmaktır. Bilgi nedir?, Hakikat nedir? soruları, karşınıza çıkmış kanaatleri, fikirleri tartışmaktır. Oradaki fikirlerde sağlam argümanlar kullanılıp kullanılmadığını görmektir. Biz budalık yapanlardan değiliz. Ama tanrısallık iddiasında da değiliz. Tanrısallık, tanımı gereği her şeyi bilen olmakla ilgilidir. O, zaten aramaz. Filozof arada kalan varlıktır. Bu anlamda tekrar Sokrates'e dönecek olursak, sorgulamayı, sorguladığımız dünyanın fikirlerine yöneldiğimizi belirtmeliyiz. Politik alana da etki eden bu fikirlerin doğruluk derecesi nedir?

Politika alanındaki geçmiş çoğu fikir, filozoflar tarafından ortaya konulmuştur. Demokrasi, monarşi veya diğer yönetim biçimleri hakkındaki fikirler geçmiş zamanların filozofları tarafından ortaya konulan fikirlerdir. İşte biz bu fikirleri, kanaatleri sorgulamak istiyoruz. Sorgularken filozofun iki tane yeri vardır. Bunlardan klasik anlamdaki ilk yer agoradır, meydandır. Filozofun her zaman toplumsal bir sorumluluğu vardır ki, ona birazdan geleceğim. İkincisiyse, bizim diğer yerimiz olan kitaplardır. Biz kitaplarla düşünen, metinler üzerine düşünen, metinleri anlamaya çalışan ve metinler oluşturan insanlarız.

Derler ki, bu felsefe ne işe yarar? Şunu söylemeliyim: felsefe ne işe yarar diye sorulduğunda şu öne çıkar: Felsefe sizin hayatınızı kurmanızı sağlar. Bir çok psikolog, pedagog; kendin ol! diyor. İnsanın kendisi olması için düşünen bir özne olabilmesi gerekir. Sahici olabilmesi gerekir. Sahici nasıl olunacak? Sahici olabilmek için ortaya koyduğunuz fikirlerin gerçekten doğru olup olmadığını, hakikate yakın olup olmadığını bilmek gerekir. Bu da, felsefenin en temel konusu olan epistemolojiyle ilgili bir konudur. Felsefeye adım attığınız anda gerçekten yaşadığınız şeylerin nasıl olup olmadığını anlarsınız. Eğer belli bir hazırlığınız varsa, şuradan, Divan Yolu Caddesi'nden felsefi bir bakışla aşağıya indiğiniz zaman, oradaki mimari eserleri ya da 'mimari sefaleti' görebilirsiniz. Ya da, medeniyetçilik tartışmaları yaptığınız zaman kullandığımız haritaların ne manaya geldiğini görürsünüz. Bu, hem bir yandan bizim dersimiz hem de başka bir yandan, başka bir dünyanın haritasıdır. Felsefe işte böyle durumları ve şeyleri sorgulamaktır.

Bu sorgulamalarla büyük, kibirli ve cahil cüheladan olmayacağız. Küçük tümsekler olabilesek bize yeter. Ama şunu söylemeliyim: Felsefeyi gerçek anlamda argümantasyonuyla, tartışmalarıyla, problemi ortaya çıkarmasıyla, paradoksun ne olduğunu bilmesiyle ortaya koyduğunuz anda, ister gazetecilik olsun ister televizyon yapımcılığı, ister sinema yapımcılığı, ister öğretmen olsun, her alanda daha başarılı oluyorsunuz. Benim görebildiğim kadarıyla şu anki hükümetin Dışişleri Bakanı Boğaziçi Üniversitesinde Kant üzerine doktora yapmış.

Şimdi ben günümüz dünyasında felsefe ve üniversitenin ne anlama geldiğini de kısaca değinmek istiyorum. Günümüz dünyası dediğiniz zaman nasıl bir dünyamız var? Günümüz dünyasının önemli yönlerinden biri düşünen, eleştiren, sorgulayan düşünceye yer vermemesidir.

Günümüz dünyası mal mülk egemenliğinin olduğu bir dünyadır. Bakın Avrupa da bu türden egemenliğin olduğu bir yerdir. Artık Avrupa özgürlükler için, felsefe için kılını kıpırdatmayan hale geldi neredeyse. Çünkü bulunduğu konumunu sarsmak istemiyor. Düşünmenin önündeki en büyük engellerden bir tanesi, mal mülkün egemenliği içinde olmaktır. İkinci önemli husus, yaşadığımız dünyada herşeyin tek tiptiği, herşeyin araçsal akla göre değerlendirilmesi söz konusudur. Bu dünya randıman, performans, inovasyon gibi kelimelerle kendisini belirgin hale getiren bir dünyadır. Avrupa ülkelerinin bu alanda ciddi bir birikimi vardır. Evet, bu bakımdan çağımızın dünyası 'Avrupalılaşmış' olması bakımından tek tiptiği bir dünyadır, araçsallaşmış bir dünyadır.

Böyle bir dünyada maalesef kültüre yer bırakılmıyor. Bu Türkiye'de, Türkiye'deki zihniyette, tek tiptiği araçsal akılla her şeyi para zevkine göre, her şeyi meta olarak gören teknolojik bir akımdır. Bu akıl, kültürel anlamda derinliğe gidemiyor. Bu bakımdan ortaya çıkan diğer engel, felsefenin önündeki engel artık filozofun hakikati görmeye çalışan, aramaya çalışan, paradoksu ortaya koymaya çalışan tavrı yerine hazır

uzmanca görüşlerinin kendisidir. Mülteci konusundaki uzmanca görüşü söyleyeyim mi size ister misiniz? Almanya'nın nüfusa ihtiyacı var. En az 1 milyon kişi yani 300 ile 500 ile olmuyor. 2060 yılında Almanya'nın nüfusu mülteci almazsa düşecektir. Bu bir teknolojik bakıştır. İşte bu teknolojik düşünmenin en değersiz hallerinden biridir. Diyorlar ki, üretimi kime yaptıracağız; maalesef ki maalesef bu felsefi bir problemdir.

Yine çağımızdaki önemli sorunlardan bir tanesi nihilizm ve rölativizmdir. Özellikle sosyal bilimlerin felsefenin yerine konulmaya çalışıldı uzun bir dönem boyunca bu sorunla karşı karşıya kalındı. Sosyal bilimlerden yana bir sıkıntımız var. Sosyal bilimler yaşadığımız dönemden dolayı hakikat arayışıyla ilgili konularda post modern felsefelerle birlikte durmaktadır. Hakikat arayışlarından vazgeçilmiş, rölativizm ve nihilizmin batağına girilmiştir. Tabi ki, bizdeki sosyal bilimler böyle olmayabilir. Sosyal bilimlerin seçercesine baktığınız zaman, sosyal bilimler şu dönem maalesef gaiplerin elindedir. Gaipler, toplumu araştırma bilimleridir. Ama gelin görün ki, oradan da çok sular aktı. Sosyal bilimler nicel ölçmelere ve Anglosakson tavrılara girdi. Sosyal bilimler felsefenin boşluğunu dolduramadı ve bu bakımdan her şeyden çok felsefenin eline ihtiyaç duyuyoruz.

Günümüz dünyasının diğer bir belirgin yanı, son elli yıl içinde her şeyin sonunun geldiğine yönelik söylemlerin öne çıkmış olmasıdır. Tarihin sonu, felsefenin sonu, metafiziğin sonu, aklın sonu gibi pek çok mitolojik öyküler devreye girdi. Evet, insanlarda eskiden beri bir kıyametçilik vardır. Bir kıyamet kopma fikri vardır. Fakat günümüz dünyasında bu konu, eleştirmeyi, sorgulamayı engelleyecek hale geldi. Bakın, en önemli problem hakikat yokluğu problemidir. Biz hakikati araştırmaya çalışan, ona ulaşmaya çalışan insanlarız. Hakikate ulaşamamak dahi en azından ortadaki fikirlerin eksik ve yanlış olduğunu söyleyebiliriz.

Şimdi yaşadığımız dünyanın kısa bir özetini yapalım ve buraya felsefe ve üniversiteyi de koyalım. Yaşadığımız dünyanın özeti nihilist karamsarlık içindeki bir dünyadır. Ben biliyorum ki, bu dünya dönüştürülebilir. Bu dünyayı insanlar kurdu, onu yine insanlar dönüştürebilir. Dönüştürücü güç felsefeden gelir. Felsefenin, yıllardan bu yana Platon'dan, Aristoteles'ten gelen politik tavrından kaynaklanan ve beslenen yanı burada ortaya çıkar. Evet, ontoloji ve epistemoloji konularına gireceğiz. Bilgi nedir? Hakikat nedir? Gerçekten var olan nedir? Bunlar önemli problemlerdir. Matematik objeler nedir? Matematik objelerin biyolojik objelerden farkı nedir? Evet, önemli problemlerdir. Ama hakikat bilincini topluma uygulamanın zamanı her zaman gündemdeydi ve bu gün için de, onu yeniden gündeme getirme vakti gelmiştir.

Üniversite Nedir?

Tüm bu etkinliklerin merkezinde kaçınılmaz bir biçimde üniversite bulunmaktadır. Üç tip üniversite görüyorum: Bürokratik üniversite: Bürokratik üniversite hantal yapısıyla giderek ağırlaşan ve hacimleşen yapısıyla hareket edemez bir hale gelmiştir.

Türkiye'deki üniversitelerin bir çoğu bürokratik üniversitelerdir. İkinci üniversite ki, o da yok ama olmaya çalışılıyor: İnavasyoncu üniversitedir. Topluma, sanayiye uymak fikri üzerinden geliştirilmeye çalışılmaktadır. Fakat şunu da belirtmeliyim ki, bizim işimiz insanları piyasaya uygun hale getirmek değildir. Üniversitenin asli görevi sizleri hazır, paketlenmiş bir şekilde piyasaya sunmak da değildir. Üçüncü anlamda üniversite bilgiyi araştıran üniversitedir. Bilgi peşinde koşan üniversitedir. Bunun için sorgulamak ve eleştiri önce gelir. Bunun için de, belli bir oranda özerklik gerekir. Böyle bir üniversite dünya sorunlarına karşı tavır alabilen bir üniversitedir. Evet, bu isteği sizler gerçekleştireceksiniz. Dünyada olan olaylara, şiddete savaşa bakın. Savaşın en önemli özelliklerinden biri, hiçleştirmesidir. Bu bir felsefi problemidir. Savaş silahla yapılır. Artık silahları doğrudan doğruya ateşleyen yoktur. Bırakın silahın önümüzdeki varlığını, silahlar kimse tarafından ateşlenmiyor. İnsansızlaşmış silahlar ve insansızlaşmış öldürmeler çağında yaşıyoruz. Nasıl savaş yanlısı olabiliriz. Bu insanlığın bittiği yerdir. İnsanlığın bittiği yer savaş sanayisinin geldiği yerdir. Bu bakımdan bir hiçlikle ve hiçleştirilmekle karşı karşıyayız.

Sorgulayan, soruşturan üniversite dediğimiz zaman Kant'ın çok önemli bir yaklaşımı vardır. Üniversiteyi oluşturan fakülteler ikiye ayrılır; alt fakülteler ve üst fakülteler. Alt fakülteler genellikle felsefe fakülteleridir. Felsefe ve metafizik, araştıran düşüncenin ve özgürlüğün önünü açan fakültelerdir. Üst fakülteler ise Kant'a göre –ben bunu günümüze uyarlayacağım– hukuk, teoloji ve tıptır. Şimdi günümüz açısından baktığımızda mühendisler, tıp fakülteleri, meslek yüksekokullar önemlidir. Özellikle mühendislikler. Bilgi üniversitesinin öğrencilerinin şöyle yetiştirilmesinden yanayım. Hem piyasa koşullarını bilsinler, hem o piyasa koşullarını daha iyi hale dönüştürebilecek kişiler olsunlar. Benim bildiğim kadarıyla çok ünlü olan ve büyük başarılarla tescilli olarak imza atmış olan Edison gibilerin yanı sıra bir de, Tesla gibi kişilikler de vardı. Tesla'ları yetiştirdiğiniz zaman bilgi üniversitesi gerçekleşmiş olur. Tesla insanların ucuz enerji sahibi olmak için keşif yapmaya çalışan biridir. Bakın piyasayı bilsin insanlar, mühendis bilsin, işletmeci bilsin. Ama piyasayı dönüştürmeyi de öğrensinler. Şunu söylemek istemiyorum. Evet, sanayi ve toplumsal koşullarımızı bir kenara bırakalım demiyorum. Ama üniversite olarak amacımız, doğrudan doğruya oraya seri halde paketlenmiş ve kullanıma hazır insanlar yetiştirmek olmamalı. Bu anlamda Türkiye'deki üniversitelerin en büyük sorunu tıp fakülteleri de dâhil olmak üzere tıp, mühendislik bölümlerinin en büyük sıkıntısı eleştiren, sorgulayan insanlar yetiştiremiyorlar. Tanıdığım önemli tıpçılar var, ama adamlar aynı zamanda mutsuzlardır. Üniversite eğitiminin şimdi birinci ayağına geçtik. Özgür düşünebilen bireyler ortaya çıkmalıdır. Birinci kavramımız budur. Özgür, düşünen, eleştiren, nesnel, sorgulayan bireyin ortaya çıkmasıdır. İşte bunu da yapacak olan Kant'ın deyişle alt fakültelerdir, felsefe bölümleridir. Felsefe bölümlerinin olmadığı yerde –ben bunu derslerde söyleyim- *educere* ve *educare* diye iki şekilde; biri *e* ile diğeri *a* ile yazılan iki kelime vardır.

İlkiyle kastedilen, belli bir konuda iyi şekilde yetiştirilenlerdir. *Educare* ise, onu çok yönlü yetiştirilmekle ilgilidir. Açık söylemeliyim ki, yalnızca belli bir konuda en iyi şekilde yetiştirilenler şiiirden, doğadan, dağdan, taştan, böcekten anlamıyorlar.

Bizim en önemli yönlerimizden biri de, insanlara karşı daima at sinekliği yapmamız, toplumu uyarmamızdır. Bu anlamda toplum derken, devleti de uyacaksınız. Devlet her zaman doğru düşünen, doğru çözümler üreten bir kurum olmayabilir. Bizim iki görevimizden bir tanesi öncelikle birlikte kendimizi yetiştireceğiz, eleştirel yaklaşımlar içinde olacağız. Eğitici değil, eleştirel olacağız, böylece beraber arifleşeceğiz. Devleti de, at sineği gibi rahatsız edeceğiz. Üniversitenin topluma ve devlete karşı ikinci görevi toplumu uyarmaktır. Bunu yapmayan bir felsefe, felsefe olamaz. Bu anlamda felsefenin politik yönüne girmiş olduk. Bu anlamda birbirimizden bağımsız, tecrit edilmiş tehlikeli ilişkiler içinde olmayı değil, açık biçimde konuşulan, cevaplar üretilen, ortak bir şeyler üretildiği ortamlarda bulunulmasını güzel ve değerli görüyoruz. Aleni söz, politik ortamda, politik toplumsal hayatta ortaya çıkar. Ben diliyorum ki - derse başlarken söylediğim gibi- açılış derslerimiz gelecek yıllarda - benimle değil benden sonra olacak bu- devlet tarafından dikkate alınan dersler haline gelsin.

İstedığımız üniversite bilgi üreten, soruşturan üniversitedir. Bu da üç tür özelliğe sahip birey tarafından ortaya çıkartılır. Önce mutluluğun olmayabileceğini anlayabilen birey, ikincisi politik sorumlulukları olan birey, üçüncüsü ise hangi işi yapıyorsa o işi iyi bir biçimde gerektiği gibi yapan birey. Bunlar sizin aracılığınızla olacaktır. Hakikatin yerine malumatın konulduğu, logosun yerine loji'nin konulduğu, hıdayetin promosyon haline dönüştüğü dünyada yaşıyoruz. Sığlaşan bir dünyada yaşıyoruz. Bu anlamda felsefeyi bir meydan okumak haline getirmek zor olabilir. Fakat bunun oldukça zor ve zahmetli olacak olması, onun olamayacağı anlamına gelmiyor. Şu an yaşadığımız dünya, aşırılışmış post modern düşünce hakimiyetindedir. Post modern dünyanın hakkını vermek gerekiyor. Nihayetinde post modern düşünce, bu kapitalist nihilist dünyanın fikirlerini meşrulaştırmaktadır. Hakikat bilincinin olmadığı yerde arkasına sıkı bir medya gücünü alan her türden kanaat ve doksa, hakikat diye yutturulabilmektedir. Bizim işimiz Platon'dan bu yana hakikati aramaktır. Post modern düşünceye karşı mesafeli olunuz, eleştirel bakınız; her işe baktığınızı gibi.

Felsefenin Bugünü

İçinde yaşadığımız dönemde, benim de içinde olduğum ve şu an için ciddi şekilde analitik felsefenin ağır kayıplara uğramış olması söz konusudur. Bu, Anglosakson tarzı felsefedir. Analitik felsefenin en güzel yönü sizin duru düşünmenizi sağlamasıdır. Analitik felsefeyle, bana göre, bir yere varamazsınız. Ama analitik felsefe kavramları doğru düzgün biçimde yerli yerine koymayı, doğru düzgün düşünmeyi, fikirlerinizi yerine koyarken heyecanla değil de yerli yerine oturtmayı öğreten felsefe tarzıdır. Bir yöntem olarak hala kullanılan bir tarzıdır. Filozofları okurken özellikle size çok

yardımcı olacaktır. Diğer tarz ise, hermeneutiktir. Fenomonoloji denen bir tarz da vardır. Bu üçünün ortak noktası, dil üzerinden gitmeleridir. Hermeneutikte de size bir tavsiyem var: Evet, okuyun Heidegger'i, Heidegger'i okurken Almanca etimoloji yapın. Ama şimdi siz hangi dili kullanıyorsunuz? Benim şu an iletişim kurduğum dil Türkçe'dir. Türkçe üzerinden kendinizi ifade etmeye, anlamaya ve anlatmaya özen gösterin. Heidegger nasıl Almancaya özen gösterdiyse, siz de Türkçeye özen gösterin. Türkçenin bir omurgası var. Bizim işleyeceğimiz dil Türkçedir. Ben Heidegger'i anlamak için Almanca etimoloji yaparım. Ne dedim? Tecrit kelimesini kullandım. Soyutlamayla ilgili bir kelime, tam soyma anlamı var. Çekirgelerin soyması olan bir kelimedir bu. Felsefe dille yapılan bir şeydir. Biz Türkçe içine doğduk, Türkçe ile yapacağız. İngilterede doğsaydım İngilizce, Almanyada doğsaydım Almanca yapardım. O zaman felsefede dile gerçekten özen göstermek gerekir.

Sözlerimi şöyle bitirmek istiyorum. Felsefe bir hayret ve şaşırmadır. Şaşırma, alışlageldik kavramların dışına çıkabilmek demektir. Bu anlamda kavram icat etmediğiniz sürece felsefe yapamazsınız. Felsefe kavramların icadıdır. Bu anlamda problem, önümde duran, bana mani olan demektir. Problem, o kavramsal yapının ortaya koyduğu bir durumdur. Onu problemleştiriyorsanız şaşırmanızdır. O zaman oraya ilişkin, oradaki paradoksu çözebilecek bir kavram icat etmeniz gerekir. Bu anlamda felsefe yapmak sözü sıradan bir iddia ifadesi değildir. Felsefe yapmak ciddi bir iştir. Felsefe yapmak kendini, kendi sorumluluğunu üstlenmek demektir. Felsefe yapmak, Kant'ın deyişiyle, bilmeye cesaret etmek, aklını kullanmaya cesaret göstermektir.

Diyorum ki, felsefe yapın, felsefeyle kalın, eleştirel ve anlayan düşünceden vazgeçmeyin. Yaşadığınız dünyanın politik anlamda eleştiricisi olun.

14 Eylül 2015